

Dato: 21. mai 2014

Produktivitet i privat sektor – Akademikernes innspill til seminar med produktivitetskommisjonen 19. mai 2014

Akademikerne ønsker å bidra i arbeidet med å øke produktiviteten i Norge. Nøkkelen til et konkurransedyktig næringsliv og gode, kostnadseffektive offentlige tjenester ligger i kompetanse, ledelse, organisering og effektiv utnyttelse av teknologi.

Blant de tema Akademikerne mener er viktig for norsk produktivitet er:

- Den norske modellen som ikke minst sikrer at vi har et samfunn med høy omstillingsevne og få konflikter.
- Et utdannings- og forskningssystem i verdensklasse. Her finnes det åpenbare forbedringsmuligheter.
- Teknologisk utvikling og innovasjon. Ikke minst er det viktig å heve kompetansen i SMB-bedrifter
- Et effektivt samspill mellom offentlig og privat sektor for å sikre næringsutvikling og tilbudet av velferdstjenester
- Skattesystemet endres slik at det blir mer lønnsomt å drive, investere i og eie arbeidsplasser og bedrifter.
- For å sikre økonomisk bærekraft må effektiv bruk av økonomiske og fysiske ressurser i større grad må ses i sammenheng

Den norske modellen er et sentralt fortrinn

Den norske modellen med et tett samspill mellom myndighetene og partene i arbeidslivet, sikrer høy omstillingsevne og effektive prosesser. Holden-utvalget har vist at lønnsdannelsen i Norge fungerer godt. Modellen fordrer koordinert, men ikke sentralisert lønnsdannelse. Nødvendig fleksibilitet i privat sektor oppnås gjennom lokale kollektive forhandlinger innenfor et koordinert regime (frontfagsmodellen) – noe som er helt avgjørende for et effektivt og omstillingsdyktig næringsliv.

Samarbeidskulturen gir effektive industrielle prosesser. Ansatte og organisasjonene tar ansvar for bedriftens utvikling og konkurransekraft. Høy kompetanse i arbeidsstyrken gir stor grad av medarbeiderdrevet innovasjon. Gode og universelle velferdsordninger øker risikoviljen og risikoevnen for aktørene. Den norske modellen er derfor en vesentlig forutsetning for fortsatt høy konkurransevne og produktivitet.

Fortsatt er det imidlertid et problem at velferdsordningene for selvstendig næringsdrivende enn dårlige enn for andre grupper i samfunnet. Dette er en åpenbar utfordring med hensyn til entreprenørskap.

Utdanning og forskning i verdensklasse

Grunnskole og videregående skole er selve fundamentet for en produktiv befolkning. Her er det mye som kan og bør forbedres. Aller viktigst er en målrettet satsing på lærerne. Lærerutdanningen bør endres, flere lærere må gis muligheter til EVU og yrkets status må heves slik at det blir mer attraktivt for de beste.

Forskningsbasert høyere utdanning er en forutsetning for å ta ny kunnskap i bruk på en effektiv måte. Nyutdannede kandidater er en av de mest velprøvde metodene for å spre ny kunnskap ut i samfunnet. Dette gjelder også kandidater som tar etter- og videreutdanning, og dermed bringer problemstillinger tilbake utdanningsinstitusjonene og kompetanse tilbake til sin bedrift.

Nye læringsmidler og metoder gjør utdanning tilgjengelig for stadig flere. Denne muligheten til å tilegne seg kunnskap må stimuleres som et tilskudd til tradisjonell opplæring. Det bør i tillegg legges til rette for samspill og kunnskapsutveksling mellom næringsliv og akademia - både i utdanning og forskning. Både akademiske miljø og bedrifter bør utfordres på hvordan man kan bruke forskerkompetanse mer aktivt i problemløsning. Mobilitet mellom sektorer og mellom land er også en viktig forutsetning for å få tatt eksisterende kompetanse og ny forskning i bruk innenfor nye områder. Akademikerne erfarer at produktivitetskommisjonen vil ha fokus på om det norske utdanningssystemet *gir de rette kvalifikasjoner*, og vil i den sammenheng peke på viktigheten av også å spørre seg om næringslivet godt nok evner å benytte og etterspørre eksisterende kompetanse. Akademikerne tror i så måte det ligger et ubenyttet produktivitetspotensiale i å forbedre kunnskapen om eksisterende kompetanse – særlig i små og mellomstore bedrifter.

Stadig flere studerer, men frafallet er stort blant de som starter på en høyere utdanning. Samtidig viser undersøkelser (NOKUT) at studentene i gjennomsnitt bruker 27 timer på studiene i uken og har en oppfatning av at deres oppfølging og veiledning fra institusjonene ikke er av god nok kvalitet. Vi mener det er avgjørende at studentene foretar gode studievalg, basert på relevant informasjon, både av studiested og studieretning. Akademikerne mener det beste tiltaket for å bedre situasjonen er å arbeide målrettet for å øke kvaliteten i sektoren, og stille større krav til studentene ved tettere oppfølging, varierte undervisningsformer og kontakt med arbeidslivet. Institusjoner som foretar strategiske valg av satsningsområder for å styrke sine fagmiljøer og – like viktig – nedprioriterer andre områder er avgjørende for å kunne tilby studentene studietilbud av god kvalitet. Samtidig er det viktig for Akademikerne å se hele utdanningsløpet i sammenheng.

Utdanningsinstitusjonene må styrke sin kontakt og samspill med videregående opplæring for å tydelig definere opptakskrav. Støttefunksjoner som rådgivningstjenesten på videregående skole må kunne bidra til å gi studentene forutsetninger for å ta gode valg.

Akademikerne mener det er viktig at norske utdannings- og forskningsinstitusjoner har gode forbindelser internasjonalt, og avtaler om inn- og utveksling. Akademikerne mener det må legges til rette for økt mobilitet på tvers av landegrenser, gjennom handelsavtaler, utdanningsstipend og at rutinene for godkjenning av utenlandsk utdanning gjøres enklere.

Vi trenger flere universitetsmiljøer i verdensklasse. I denne sammenheng er Akademikerne opptatt av at det lages en forpliktende avtale mellom institusjonene og myndighetene om at de lærestedene som ønsker å spisse sin satsing tilføres økte ressurser. Vi er også opptatt av å heve den norske forskningsinnsatsen til 3 prosent av BNP. Når det gjelder næringsrettet forskning er det viktig å satse på områder der vi i dag er industrielt sterke. Det næringslivet vi skal leve av om 20 – 30 år vil med stor sannsynlighet vokse ut av de bedriftene som i dag er våre ledende.

Teknologi og kompetanse skaper de største sprangene i produktivitet

Bedre utnyttelse av teknologi er over tid den viktigste driveren for økt produktivitet. Det vil derfor også i fremtiden være et stort behov for teknisk-naturvitenskapelig kompetanse og arbeidskraft. Tilgang på slik kompetanse i arbeidsmarkedet vil også påvirke fremtidig næringsutvikling.

Forskning viser at bedrifter som har arbeidstakere med en akademisk utdanning tar i bruk ny teknologi raskere og mer effektivt enn andre. De har dermed også høyere produktivitet. Fortsatt er det svært mange norske SMB-bedrifter som ikke har ansatte med høyere utdanning. Å endre på dette, vil således være et av de viktigste grepene for styrket produktivitet.

Videre er det viktig med en målrettet næringspolitikk. Det er sjelden nye næringer vokser frem uten at det allerede finnes en industriell base å bygge på. I praksis betyr dette at det næringslivet vi skal leve av om 20 – 30 år vil være tuftet på de sektorene vi i dag er sterke. Det betyr ikke at bedriftene vil gjøre det samme som i dag, men at dagens kompetanse er fundamentet som gjør videre utvikling og innovasjon mulig.

Godt samspill mellom privat og offentlig sektor

Mobilitet og samspill mellom offentlig og privat sektor tjener både næringsutvikling og utvikling av et offentlig tjenestetilbud med høy kvalitet og effektivitet. Det bør legges til rette for et tettere samarbeid og større mobilitet mellom academia og næringslivet for å sikre at ny kunnskap raskere kan bli anvendt. Tidlig kontakt mellom offentlige etater og tilbydere er viktig for å legge til rette for innovasjon. Offentlige innkjøp er i så måte svært relevant, fordi de gir viktige vekstimpulser for norsk økonomi. En betydelig andel av innkjøpene retter seg mot norsk næringsliv, og har dermed stor betydning for innovasjonsevne og dermed også produktivitetsvekst i privat sektor. Menon har i en rapport utført for Akademikerne foreslått konkrete tiltak – bl.a en statlig finansieringsordning av innovative innkjøp.

Godt samarbeid mellom privat og offentlig sektor samt stabile og gode rammevilkår er konkurransefortrinn for at internasjonale selskaper skal legge virksomhet til Norge. Vi tror vertskapsattraktivitet vil bli et stadig viktigere parameter for å vinne den globale konkurransen om bedriftsetableringer og arbeidskraft.

Bærekraft og konkurransekraft

Tradisjonell produktivitet handler om effektiv bruk av økonomiske ressurser. Effektiv bruk av fysiske ressurser i form av råvarer og økosystemer har hatt mindre oppmerksomhet. I et bærekraftperspektiv mener vi at effektiv bruk av økonomiske og fysiske ressurser i større grad må ses i sammenheng.

Innenfor næringslivet vil bærekraft og konkurransekraft fremover i stigende grad være to sider av samme sak. Årets Lerchendalkonferanse viste at ledende næringslivsaktører ser bærekraft som en viktig del av sin forretningsstrategi. Store investorer peker på at de største markedsmulighetene ligger innenfor bærekraftige næringer og selskaper. Solkraft er i ferd med å bli konkurransedyktig i forhold til tradisjonelle energikilder. Ledende selskaper nøyer ikke lenger med å adressere sitt samfunnsansvar isolert og lokalt, men legger bærekraftige løsninger inn i kjernen av sine globale forretningsmodeller.

Fremtidig høy produktivitet i Norge er avhengig av næringsutvikling og konkurransekraft på internasjonale markeder. Satsing på bærekraftige løsninger og teknologi vil legge til rette for fortsatt høy produktivitet i Norge.